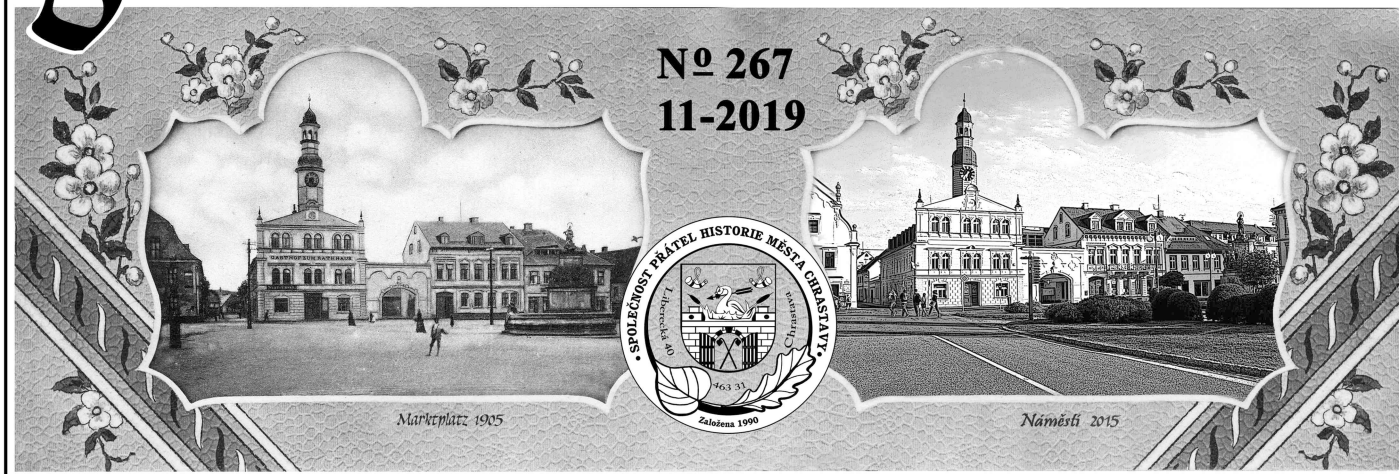

Bulletin společnosti přátel historie města Chrastavy

Nº 267
11-2019

Bohumil Honsa

7. 7. 1890 – 1. 1. 1969

Jsou výjimečné a významné osobnosti, na které nelze, ani po mnoha letech, zapomenout. Nestačí však pouze umístit pamětní desku či postavit pomník na jejich počest. Pokud si nebudeme připomínat, čím výjimečným se zapsali do života Chrastavy, nemůžeme očekávat, že se někdo z mladší generace zastaví s pokorou u oné desky a v myšlenkách pošle tiché poděkování.

Novinový článek z roku 1969:

ODEŠEL VZÁCNÝ ČLOVĚK

Na Nový rok rozesla se Chrastavou zarmucující zpráva.

Zemřel bývalý řídící učitel Bohumil Honsa ve stáří 78 let. Na českou školu v Chrastavě nastoupil po první světové válce a pro své vlastenecké smýšlení neměl u německé, ve městě vládnoucí třídy, na různých ustláno. Zato spisovatel K. V. Rais mu 8. února 1920 píše: „Přeji Vám zdu v pozhnané práci a tēm dētēm hojně radosti a štěstí z toho, že se mohou učit jazykem mateřským.“ A životní dílo Bohumila Honsy za jeho působení v Chrastavě bylo opravdu pozhnáno přes úporné boje za práva Čechů, jejich dětí a školy. Byl jedním z prvních, kteří neušli nacistické zvůli, potupě a koncentračnickému sadismu. Vrátil se však nezlomen, aby znovu řídil obecnou školu a aby se intenzivně podílel na zvelebování města jako velký milovník, pěstitel a ochránce přírody, aby psal kroniku zaslíbeného města a stal se zakladatelem, tvůrcem a kustodem městského muzea. Svou pílí, ryzím vlastenectvím i moudrostí získal si všeobecné úcty i přes dotoky v dobách politických deformací.

Chrastava ztrácí v odchodu Bohumila Honsy vzorného a zasloužilého občana a Svaz protifašistických bojovníků oddaného člena.

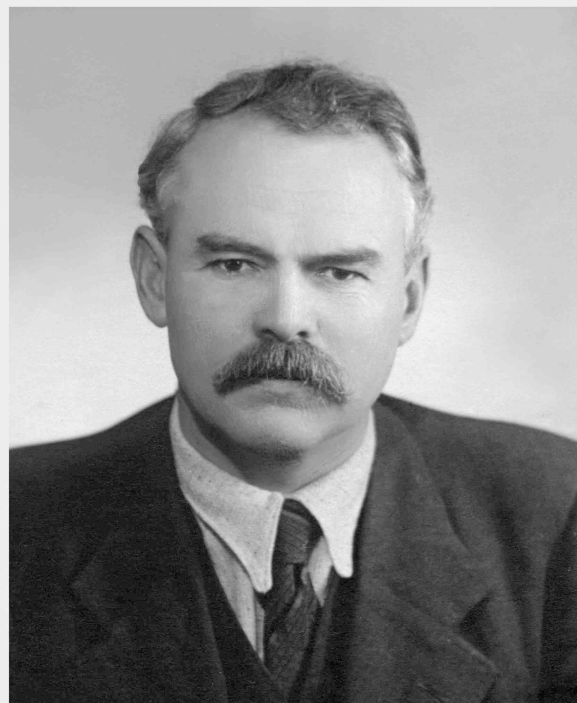
Nehynoucí čest jeho dílu a památce.

Jbš

Pan Bohumil Honsa k nezapomenutelným a významným osobnostem našeho města patří. Zaslouží si naši úctu a vzpomínku, a to zvláště v letošním roce, kdy si připomínáme hned tři výročí, která se váží k jeho osobě. Není však jednoduché napsat něco nového, něco neznámého o člověku, kterého obdivujeme především za jeho učitelskou a vlasteneckou činnost.

Když vznikla v roce 1918 samostatná Československá republika, bylo Bohumilu Honsovi dvacet osm let. K nám na sever, na Liberecko, jej přivedla vlastenecká povinnost – zřídit tady, v oblasti, kde převládalo německé obyvatelstvo – menšinovou školu pro české děti.

Je to právě 100 let, kdy na podzim roku 1919 nastoupil jako řídící učitel do Chrastavy. Jeho mladistvý elán však tehdy zchladil postoj místního německého zastupitelstva, které se rozhodlo umístit českou školu do nejméně vhodné, ba přímo nevyhovující budovy bývalého chudobince na kraji Vítkovské ulice. Ve dvou vlhkých místnostech v přízemí s malými okny se tísnilo 110 žáků z českých rodin. Většina těchto dětí sice česky hovořila, používala však spoustu zkomolených německých výrazů a jen málokdo z nich znal český pravopis.

Bohumil Honsa

Pan Bohumil Honsa se nemohl a nechtěl smířit s myšlenkou, že by české děti měly mít ve své nově zřízené republice horší podmínky než jejich německí vrstevníci. Obě tehdejší školní budovy – jak ta na náměstí, tak i ta za kostelem – sloužily v té době německým dětem, resp. učilo se zde v němčině. Bohumil Honsa psal stížnosti do Prahy, do parlamentu, a když to nepomáhalo, vypravil se několikrát do parlamentu osobně a nenechal se úředníky odbýt. Jeho vytrvalé úsilí trvalo více než tři roky. Za pomoci tehdy velmi oblíbeného spisovatele Karla Václava Raise se konečně domohl toho, že byla v roce 1923 postavena pro české děti zcela nová, na tehdejší dobu moderní a důstojná školní budova v dnešní Revoluční ulici a v ní byla umístěna také tzv. opatrovna (mateřská škola).

Celý dopis Karla V. Raise panu Bohumilu Honsovi:
Na Král. Vinohradech, dne 8. února 1920.

Velečtělý pane!

Děkuji srdečně za Váš milý dopis. Knihovně Vaší školy posílám přiložené knížky a prosím, abyste jich laskavě přijal.

Bylo by mi velmi milo, kdybyste mi časem laskavě napsal své zkušenosti z působení ve škole, zkušenosti o dětech a rodičích jejich; jaké jsou ve škole i mimo ni, jaký je jejich život. Také zprávy o tom, jak chová se ostatní obyvatelstvo k české škole a její mládeži, uvítám rád.

Neobávejte se, že bych toho snad zneužil na Váš neprospěch.

To, co jste mi o vánocích pověděl, velmi mne potěšilo.

Přeji Vám zdaru v pozhnané práci a těm dětem hojně radosti a štěstí z toho, že mohou se učit jazykem mateřským.

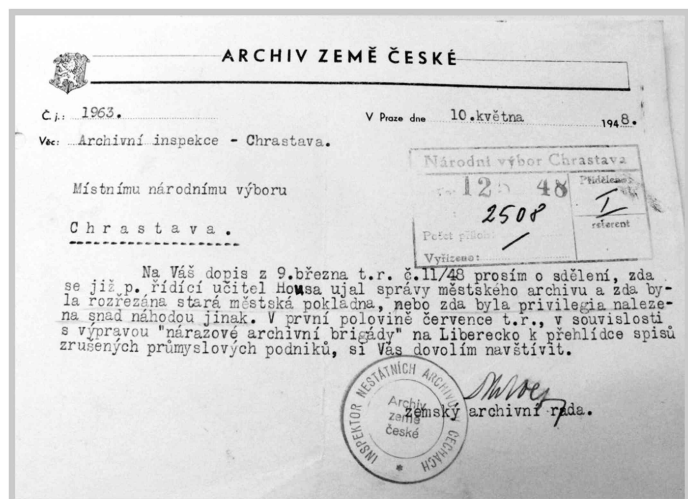
Upřímně Vás pozdravuje oddaný Karel V. Rais.

Bohumil Honsa nebyl pouze správcem české školy, stal se také mluvčím nepříteli početné české menšiny, byl cvičitelem Sokola, organizoval divadelní představení a oslavy významných českých osobností (J. Hus, J. A. Komenský, T. G. Masaryk).

Ve 30. letech se vzájemné vztahy mezi Čechy a Němci pod vlivem štvavé henleinovské propagandy silně zhoršily. V průběhu roku 1938 se mnoho českých rodin odstěhovalo do českého vnitrozemí a práce české školy tím byla hluboce narušena. Nový školní rok 1938-39 nebyl vůbec zahájen. Také Bohumil Honsa odešel se svojí rodinou na Mladoboleslavsko, do městečka Josefův Důl, kde vyučoval na základní škole, v níž i bydlel. Zde se zapojil do odbojové protifašistické činnosti. Odbojová skupina byla po nějaké době odhalena a pan řídící Honsa strávil od roku 1940 celou válku v různých věznicích a táborech. Osvobození v roce 1945 se dočkal v koncentračním táboře v Buchenwaldu. Po prožitých útrapách se nějaký čas léčil v nemocnici a poté se vrátil s manželkou a dcerou Zdenou do Chrástavy. Druhá dcera Lidmila byla v té době již vdaná a žila ve Skřivanech u Nového Bydžova. Tato část jeho života je většinou známa a připomínána.

Ani po roce 1945 to však neměl jednoduché. Aktivně pomáhal při budování českého poválečného školství. Dožil se doby, kdy zde byly pouze české školy a kdy se ti, kterým popletly hlavu nenávistné Hitlerovy myšlenky, museli vystěhovat. Ač chválen a ceněn za svoji práci učitelskou, muzejní, archivářskou i kronikářskou, tehdejší doba mu jeho činnost spíše znesnadňovala, než pomáhala.

Z dobového tisku, úředních záznamů a soukromé korespondence se dozvídáme o složitých podmínkách jeho dalšího působení v Chrástavě, o nichž se již tolik nemluví.

Zápis o předání starých listin, záznamů a privilegií sepsaný dne 22. března 1948 za přítomnosti městského archiváře Bohumila Honsy a správce všeobecné záložny Ladislava Plcha:

V nedobytné pokladně bývalé „Volksbank“ zaps. spol. s ruč. obmezeným v Chrástavě objeveny na základě upozornění správce městského muzea Ferd. Janouška následující listiny:

1. Potvrzení Rudolfa Wilhelma hraběte z Trautmansdorfu ze dne 25. února 1686 vlastnoručně podepsané a velkou pečeti opatřené.
2. Kupní smlouva Jaonnesa Wenceslaua hraběte z Gallasů ze dne 18. ledna 1708 vlastnoručně podeps. a vel. pečeti opatřené.
3. Privilegia krejčovská od Philippa Josepha hraběte z Gallasů ze dne 20. září 1730 vlastnoručně podepsaná a opatřená velkou pečeti.

Vzácný snímek české školy a jejich žáků ve Vítkovské ulici.

Česká škola obecná v Revoluční ulici.

4. Výkaz zůstatků z 18. srpna 1803
5. Patent císaře Karla VI. o zřizování řemeslnických cechů ze dne 16. 11. 1731. Poznámky k témuž a Puncta pro directione.
6. Výuční list Jos. Miesslera ze dne 26. prosince 1847.
7. Meisterbuch der Stadt Kratzauer Tuchmecher Innung, tj. mistrovská kniha počestného soukenického společenstva města Chrástavy, počatá v roce 1804.

Podepsané listiny a kniha byly dnes převzaty podepsaným archivářem ve stavu dobrém.

Předal: Plcha Převzal: Honsa

Z dopisu Archivního inspektora ministerstva školství, věd a umění místnímu národnímu výboru v Chrástavě:

V Praze 4. března 1950.

Počátkem minulého měsíce dostal jsem od p. ředitele Honsy zprávu o činnosti v městském archivu. Jsem spokojen s tím, že staré spisovny, které jsem r. 1948 nalezl na půdě, byly již přestěhovány do místnosti č. 15 v I. poschodí muzejněarchivního domu. Jinak však ze zprávy vidím, že pan ředitel nemá za svoji práci v archivu žádnou odměnu.

Vážení soudruzi, v této věci se musí stát náprava.

Správcí archivů v celém mém obvodu (až na Jihlavsko, celé Čechy) jsou za tuto práci již vesměs odměňováni a zejména u Vás, kde jde o proskartování, spořádání, zinventování a případně zindikování několika set fasciklů, není jistě možno, abyste tuto práci žádali zdarma. Jest to práce kvalifikovaná a práce v zájmu kulturního významu a pověsti města...

S pozdravem Pětiletce zdar Vrchní archivní rada Volf.

Dopis Bohumila Honsy Radě místního národního výboru v Chrastavě:

Bohumil Honsa, invalid. důchodce v Chrastavě. Dne 25. 12. 1955 Jsem již od r. 1947 archivářem města Chrastavy. Za tu dobu jsem uspořádal listinný materiál do r. 1936 tak, že jej bylo možno uložit do krabic. Archivy bývalé Horní a Dolní Chrastavy jsou z větší části též srovnány, ale uloženy do krabic dosud nejsou. Chybí vhodná police, kterou jsem objednal již na jaře, ale dosud nedodána. Vzhledem k tomu, že zde máme vhodného mladého odborníka (studujícího vys. školu pedagogickou), učitele Vladimíra Hataše, jenž je ochoten převzít archivářství, vzdávám se funkce této a žádám, abych z ní byl propuštěn a od 1. ledna 1956 jmenován archivářem zdejšímu uč. Vlad. Hataš.

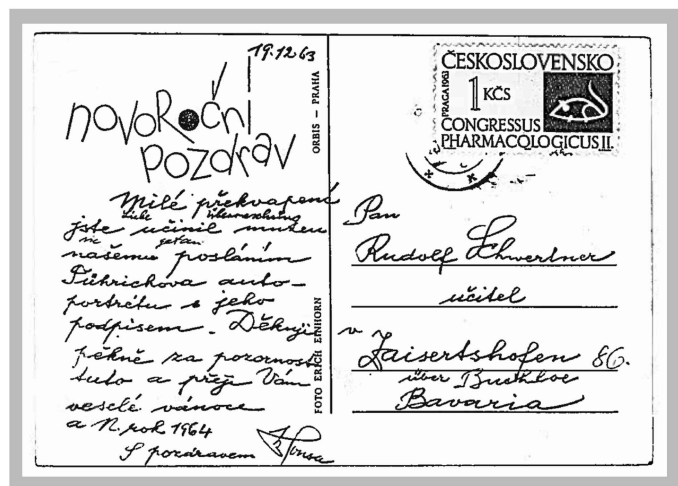
Snad jen hrstka pamětníků si pamatuje, že pan Honsa byl také vášnivý filatelista, a vedl kroužek mladých filatelistů. Pravděpodobně v roce 1963 začala jeho korespondence s panem Rudolfem Schwertnerem, bývalým německým občanem Chrastavy, po 2. sv. válce odsunutým, toho času ředitelem školy v Zaisertshofenu v Bavorsku. Z jejich dopisů vyplývá, že prvotní důvod byl o výměně informací a materiálů o historii i současnosti Chrastavy a později se korespondence rozšířila i o vzájemné posílání poštovních známek. Zajímavé také je, že pan Schwertner píše německy a pan Honsa odepisuje česky. Obdivuhodná je i uctivost, se kterou své dopisy píše.

26. 9. 1963 Odpověď na Váš dopis z 10. 9. 1963

Velectěný pane kolego!

S potěšením zvídám o Vašem chvályhodném zájmu o Vaše rodné město a mé již skoro 64leté působiště Chrastavu. Tuším, že máte nebo znáte Heimatskunde des Reichenberger Bezirkes. Stadt u. Land, kterou sestavil Ant. Fr. Ressel, učitel ve Voitsbachu. V ní je mnoho důležitých údajů i o Chrastavě až do r. 1905...

(Dále pan Honsa v dopise velmi podrobně popisuje koncepci, vybavení a exponáty muzea, které bylo od roku 1945 do roku 1967 v budově bývalého hotelu Schwarzes Ross (Černý kůň), a dnes je v ní muzeum opět.)

V Chrastavě 16. 11. 1964

Městské muzeum v Chrastavě.

Váženému panu Rudolfu Schwertnerovi v Zaisertshofenu.

Potvrzuji s díky příjem Vašeho milého dopisu z 2. 11. t.r., ve kterém byly vloženy 3 barevné diapositivy. Místní národní výbor právě obdává nové tabule se znakem města Chrastavy a k tomu se velmi dobře hodí barevné vaše dia. Máme v muzeu sice 4 různé prapory se znaky Chrastavy, ale každý má některé detaily jinak. Na originálu majestátu císařského z r. 1581 je znak hodně podobný tomu na Vašem snímku, ale je tam kolem znaku ještě latinský nápis „SIGILUM CIVITATIS CRACoviENSIS“

Velice bych Vám byl povděčen, kdybyste věděl, kde je možno získat dokumenty vztahující se na Chrastavu a její rodáky Jos. Führicha, Kandlera, Kratzmanna, případně jiné.

Učinil jste mi radost i svým filatelistickým frankováním svého dopisu. Přišly mi ty známky jako na zavolanou. Posílám též několik zná-

mek a byl bych vděčen, kdybyste mi laskavě oznámil adresu tamního filatelisty, který by byl ochoten se mnou známky vyměňovat.

S přátelským pozdravem MÍRU ZDAR B. Honsa

Z dalšího dopisu je patrná spolupráce na připravované knize o historii Chrastavy, již sepisoval pan Rudolf Schwertner (a dnes – po dlouhých 50 ti letech – SPHMCH zajišťuje její překlad do českého jazyka).

V Chrastavě 30. 11. 1965.

Vážený pane kolego!

Váš velmi obsažný dopis ze dne 14. t. m. dodán 19. 11. s velmi bohatým obsahem rozmanitých známek a se serií dopravních 6 známek, a druhý den další dopis filatelisticky frankovaný, obsahující celkový pohled na Marktoberdorf. Děkuji pěkně za tuto mikulášskou nadílku. Sám jsem na rychlo sehnal také nějaké známky a pohlednice chrastavské, jež přikládám...

...prosim snažně, abyste do Vašeho „Heimatsbuchu“ nezapisoval, že jsem kronikářem, neboť já dnes kroniku města Chrastavy nevedu, neboť je zvláštní komise, která kroniku nyní vede. Já jsem vedl jen kroniku české zdejší menšinové školy od r. 1919 do 1939 a pak kroniku zdejší národní školy od r. 1945 do 1950 a k městské kronice z r. 1836 – 1933 jsem pořídil rejstřík a k nové čes. městské kronice jsem napsal úvod.

...Těším se na další vlastivědnou spolupráci i výměnu filatelistickou s přátelským pozdravem B. Honsa

V každém dalším psaní je znát prohlubující se přátelství těchto dvou mužů, které spojuje láska k Chrastavě. Oba poznamenáni válečnými útrapami – jeden odsunutý „Sudeták“, druhý fašisty pronásledovaný český vlastenec – přesto si dokáží ve vši úctě dopisovat a spolupracovat.

A vlastenectví Bohumila Honsy číší takřka z každého dopisu.

7. VII. 1966 ...Uplynulo již od konce války 21 roků, doufejme, že aspoň u někoho platí přísloví: „ČAS RANÍ, ČAS HOJÍ“. Jsem sice důkladně osudem z let válečných poznamenán, ale rád bych se dočkal toho, že všechno lidstvo v míru a spolupráci krivdy, válkami způsobené, spravedlivě odčiní...

20. 12. 1966 ...Velmi mě potěšil Váš souhlas ke spolupráci nejen nás obou, ale obou našich národů v míru a vzájemné výstavbě všeho toho, co v poslední válce bylo zničeno. Přeji Vám upřímně pokojné Vánoce i celý budoucí rok plný zduaru...

29. 12. 1967 ...přeji Vám a celé Vaší rodině pevné zdraví a štěstí i pokoj stálý v celém roce 1968...

...Já jsem v roce 1967 zažil řadu trpkých dnů. Opustila mne milá manželka. Práce v muzeu jsem se ze zdravotních důvodů musil vzdát, hned na to MNV. rozšiřoval Libereckou ulici pořízením podchodu budovou muzejní. Při tom byl přízemek muzea vytápěn tak důkladně, že od komína začala doutnat i podlaha poschodí. Na štěstí hned v začátku oheň udušen a ani jeden muzejní předmět nepoškozen. Nedlouho po tom prodal MNV. Führichův dům s podmínkou, že kupec bude odborně pečovat o opravu a údržbu vlastním nákladem. Teď se jedná o osudu muzea. Archiv převzal okresní archiv liberecký a částečně již i přestěhoval.

To všechno mi na zdraví nijak nepřidalo...

Dlouhodobě podlomené zdraví pana Bohumila Honsy se bohužel, také díky tehdejší politické situaci, nezlepšovalo.

K dalšímu zhoršení zdravotního stavu pana Bohumila Honsy dozejista přispěly i události šedesátého osmého roku, které dokládá krátký text z pohlednice odeslané 5. 9. 1968.

Srdečný dík za pozdrav z Tyrolska a zvláště za vyjádření účasti kvůli vpádu čtyř sousedů, naprosto bez podnětu a bez důvodu, který zapříčinil miliardové škody na národním majetku a nenahraditelné ztráty na životech.

S kolegiálními pozdravy a s přáním zdraví celé Vaší rodině zůstávám
Váš B. Honsa

Chrastavští občané při slavnostním odhalení pamětní desky.

MĚSTO CHRASTAVA
a
SPOLEČNOST PŘÁTEL
HISTORIE MĚSTA
CHRASTAVY

VÁS ZVE NA KŘEST KNIHY

**CHRASTAVSKÝ KALENDÁŘ
2020**

KTERÝ SE KONÁ V PONDĚLÍ
11. LISTOPADU 2019
V 16,30 HODIN
V MĚSTSKÉ KNIHOVNĚ

Na poslední dopis od pana Schwertnera již pan Honsa neodpověděl...

Marktoberdorf, 15.12.1968 Vážený pane kolego,
za Vaše milé pozdravy a pohlednici z 5.9.1968 Vám srdečně děkuji.
...Poměry ve Vaší zemi se od Vaší poslední zprávy nezlepšily. Sledujeme zprávy s napětím a s účastí. Ale je málo důvodů k naději. Je to další akt velké evropské tragédie.

...Prožil jste v posledních letech mnoho těžkého. Nyní v roce 1968 k osobnímu žalu ještě zármutek národa, což každý jako příslušník svého lidu prožívá s bolestí.

Také píšete, že chrastavské museum bylo převezeno do okresního muzea a já předpokládám, že aktuálně v Chrastavě tedy už žádné muzeum neexistuje. I to Vám bude působit bolest, neboť jste pro něj tak mnoho vykonal a pracoval. Chci jen doufat, že se ze sbírek, které jste s úsilím a s pečlivostí opatroval, shromažďoval a ochraňoval, alespoň nic neztratilo.

... Kdo ví, co nám osud ještě vše přinese.

Ale pokusíme se, s ohledem na blízké vánoční svátky, pochmurné myšlenky odehnat. Přeji Vám ze srdce ve zdraví prožité vánoční svátky a stejně tak nový rok ve zdraví a v míru.

Zůstávám s nejlepšími pozdravy

Váš R.Schwertner

1. ledna 2019 uplynulo **50 let** od jeho úmrtí.

14. března 2009 – před **deseti lety** – byla Bohumilu Honsovi slavnostně odhalena pamětní deska na budově první české menšinové školy v Revoluční ulici, která byla postavena právě díky jeho nezdolnému úsilí.

Podzim 1919 – **100 let**, kdy pan Bohumil Honsa nastoupil jako řídící učitel do Chrastavy.

V roce 2020 uplyne 130 let od jeho narození.

Vážení čtenáři,

v letošním roce vznikala, a také díky vaší pomoci, byla sestavena knížka, která po dvaceti letech volně navazuje na publikaci z roku 2000, která tehdy - stejně jako dnes - byla vydána za podpory Města Chrastava,

Chrastavský kalendář 2020.

K dostání bude v chrastavském Infocentru během listopadu 2019 a na její křest vás srdečně zveme. Věříme, že vás její obsah zaujme a potěší, pobaví a třeba i poučí.

Bulletin

Společnosti přátel historie města Chrastavy

Nº 267 bylo vydáno v listopadu 2019

Vydává jako přílohu Chrastavských listů a pro svoji potřebu Společnost přátel historie města Chrastavy.
Toto číslo připravili: Jana Zahurancová, Petr Medřický a Miloslava Stavinohová

Napsat nám můžete na e-mail: sphmch@volny.cz

